

Penzija Koje Nema

Author: IWPR
ICTY

Penzioneri predstavljaju onaj segment srpskog drustva koji je najgore prosao u toku proste decenije, a ipak se od njih ocekuje da ponovo zategnu kaiseve.

Na ulicama Beograda, srpske prestonice, sve cesce se mogu videti stari ljudi koji prose ili preturaju po kontejnerima. Sudeci po tragovima garderobe, ophodjenju sa prolaznicima, i osecanju stida, mnogi od njih su nekada zauzimali visok položaj u drustvu.

Danas, kada se njihove bedne penzije neredovno isplacuju, mnogi penzioneri u Srbiji jedva uspevaju da se prehrane. Umesto novca za maj, jun i jul, srpska vlada, koja je ostala bez gotovine, odlucila je da im podeli bonove koje mogu koristiti samo za placanje struje i kupovinu drveta za ogrev.

Oko milion penzionera je pogodjeno uredbom o bonovima. Oni koji primaju vece penzije nego sto iznosi njihov mesecni racun za struju ce zato unapred uplatiti za nekoliko godina - i tako beskamatno kreditirati drzavno preduze Elektroprivreda Srbije - ali nece imati novac za ostale potrebe.

Da zlo bude vece, mnogi penzioneri su vec unapred uplatili struju odzivavsi se pozivu vlade koja je ponudila struju po nizim cenama ukoliko se isplata izvrsi unapred.

Od Elektroprivrede Srbije, koja ce sada morati da prima bonove umesto gotovine, niko nije trazio saglasnost. Po starom obicaju, samo je direktoru Slobodanu Babicu, koji je clan Miloseviceve Socijalisticke partije Srbije, naredjeno da odluku mora ispostovati. Time ce jedan od najvećih srpskih gubitasa otici u jos vece dugove.

Naterani da se bore za goli zivot, penzioneru su organizovali bojkot kupona i odbijaju da ih prime. Medjutim, malo je verovatno da ce njihova akcija biti uspesna. Stavise, mnogo je penzionera koji misle da od drzave ipak treba uzeti ono sto se moze.

Ironicno je to sto je rezim, koji se oslanjao na glasove penzionera na proslim izborima, zapravo izdavanjem kupona hteo da povрати simpatije medju ovim delom birackog tela. Potpredsednik vlade, Vojislav Seselj, je potpisao ovu uredbu, racunavsi da ovom odlukom privuce birace za Srpsku radikalnu stranku (SRS). Reagovao je na nezadovoljstvo penzionera recima: Oni koji ne ze le bonove mogu slobodno da ih pocepaju.

Ujedinjena penzionerska stranka, politicka partija koja je osnovana da zastupa interese penzionera Srbije, vec je uputila pismo predsedniku Srbije Milanu Milutinovicu sa zahtevom da se uredba ukine. Pripremljeni su slicni zahtevi Ustavnom sudu Srbije.

Pravnici u Beogradu tvrde da je ovom odlukom Vlada Srbije preuzela neke ingerencije Narodne banke Jugoslavije, i time stvorila jos jednu sivu emisiju novca. Stavise, ekonomisti upozoravaju da ce izdavanje kupona dovesti do inflacije, posto sumnjaju da drzava ima novca za pokrice bonova.

Sve opozicione stranke su osudile ovu vladinu uredbu. Koalicija Vojvodina je uredbu o bonovima nazvala prevarom a Demokratska stanka je ocenila da Vladu ne interesuje kako ce se penzioneri hraniti i lečiti ove zime.

Prosečna penzija u Srbiji, ako se isplati, iznosi oko 45 dolara. Međutim, oko 105,000 penzionera prima svega nešto više od 20 dolara, što je dovoljno da se plate racuni za grejanje, komunalije i petplata za telefon. Mesečni životni troškovi dvočlane penzionerske porodice su oko 130 dolara.

Penzioneri su deo populacije koja je u Srbiji najgora prošla tokom prošle decenije. Njihova uštedjevinina je činila najveći deo od oko 7 milijardi nemackih maraka (oko 3.7 milijardi dolara) deviznih rezervi koje su nestale sa raspadom bivše Jugoslavije i milijarde nemackih maraka (oko 53 miliona dolara) koje su izgubljene u krachu privatnih banka tokom hiperinflatornih godina.

Smanjenjem broja isplacenih penzija 1994. i 1995. godine, država je praktično otela 3.2 penzije. Iako je Skupština Srbije obavezala Fond za penzijsko i invalidsko osuigranje da isplati zaostatak, to nikada nije učinjeno. Zakidanje na penzijama je nastavljeno i u 1998. godini, a u 1999. nisu isplacene četiri penzije.

Prema recima Milana Djurica, predsednika Sindikata penzionera Srbije, država do sada ukupno duguje penzionerima 10 penzija ili oko 15 milijardi dinara (134 miliona dolara).

Realna vrednost penzija je smanjena i "kreativnim" načinom obracuna penzija. Vlada je uspela da smanji penzije koje se određuju prema prosečnoj plati tako što je uvela novih 360.000 ljudi koji se nalaze na prinudnim i neplacenim odmorima. Vodje penzionera procenjuju da su ovom merom penzioneri u proseku zakinuti oko 20 dolara mesечно.

"Oko 300,000 penzionera traži pomoć u hrani i odeći od našeg sindikata", kaže Djuric. Iako sada u svim većim mestima u Srbiji postoje narodne kuhinje, nema dovoljno obroka za sve kojima su neophodni.

Uzimajući u obzir ovakvo stanje, ne iznenadjuje što je smrtnost penzionera sve veća. Tokom 1997. godine umirilo je između 25.000 i 30.000 najstarijih. Preko 40.000 je umrlo 1998. godine, a očekuje se i dalje povećanje stope smrtnosti ove godine.

Iako nema oficijalnih statistika o samoubistvima među najstarijim građanima, može se zaključiti da je i njihov broj u porastu. Izgleda da se stariji pre odlučuju na smrt svojom voljom nego da umru od gladi.

Milenko Vasovic je redovni dopisnik IWPR-a iz Beograda.

Focus: International Criminal Tribunal for the former Yugoslavia

Source URL: <https://iwpr.net/sr/global-voices/penzija-koje-nema>